

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ ЯК СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Дяченко О.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

У 2019 році виповнюється 200 років від дня народження видатного критика мовно-літературного процесу, мовознавця, автора першого роману «Чорна рада», і «сили інших цінних праць», Пантелеймона Олександровича Куліша.

Творча спадщина творця українського правопису різнобічна: письменник, драматург, фольклорист, критик, історик, перекладач з іншомовних літератур, організатор видавничої справи, котрий уперше здійснив багатотомне видання творів М. Гоголя, «Народних оповідань» Марка Вовчок, повістей Г. Квітки-Основ'яненка, а також узяв активну участь у створенні й виданні першого українського журналу «Основа». У цей час П. Куліш пише чимало художніх творів українською і російською мовами, серед яких відомий історичний роман «Чорна рада» (1857 р.).

Із роками змінювалися погляди П. Куліша. У ранній творчості (40 – 50-ті рр. XIX ст.) виразно відображалися риси «романтичного козакофільства». Але у 1859 – 1861 рр. Кулішеві погляди стають суперечливими. Він зовсім утрачає віру в народ, прославляє російських імператорів, ушановує польську шляхту як носія культури чи переходить на туркофільські позиції.

Коли письменник висвітлював питання національної самобутності української літератури й мови, він зіштовхнувся з проблемою їхнього національного самовизначення у зв'язках з іншими слов'янськими мовами й літературами, насамперед російською. У середині 50-х років XIX ст. Куліш виходив з визнання історичної близькості українського і російського народів, необхідності дружнього співробітництва між ними. Ця ідея розвинута і в епілозі до «Чорної ради». Тут П. Куліш іще не протиставляє українську літературу російській, а звертає увагу не тільки на їхню близькість, зв'язок першої й другої, але й на те, що вони, будучи в тісних узаємозв'язках, все ж повинні розвиватися в дусі власних потреб і традицій.

Як мовознавець П. Куліш зробив чималий внесок у розробку норм української літературної мови. Він видав «Граматку», що стала зразком українського правопису середини й кінця XIX століття, який називали за іменем творця «кулішівкою». Правописом П. Куліша користувалися аж до 1917 року.

На сьогоднішній день діяльність Пантелеймона Куліша повинна бути належним чином оцінена у нашій країні. Потрібно шанувати пам'ять видатного митця, котрий, незважаючи на всі його внутрішні суперечності, відіграв велику роль у становленні й розвитку української мови і літератури.